

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 8 december 2016

Mål nr

Ö 904-16

KLAGANDE

PL

Ombud: Advokat JE

SAKEN

Uteslutning ur Sveriges advokatsamfund

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Sveriges advokatsamfunds disciplinnämnds beslut 2016-02-18 i ärende
D-2014/1877

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

PL har yrkat att Högsta domstolen upphäver Sveriges advokatsamfunds disciplinnämnds beslut att utesluta honom ur samfundet.

Disciplinnämnden har motsatt sig att beslutet ändras. Om beslutet skulle upphävas har nämnden yrkat att PL i stället tilldelas varning med en straffavgift om 50 000 kr.

SKÄL

Bakgrund

1. Svea hovrätt dömde den 29 oktober 2015 PL för bl.a. anstiftan av misshandel och bestämde påföljden till villkorlig dom med samhällstjänst. Samtidigt dömdes SG och ytterligare en person för bl.a. misshandel till fängelse. Åtalen för misshandel och anstiftan av misshandel avsåg en händelse på Djursholms torg i Danderyds kommun i oktober 2014.
2. Sveriges advokatsamfunds disciplinnämnd har den 18 februari 2016 beslutat att utesluta PL ur Advokatsamfundet. Beslutet har fattats med stöd av 8 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken. Disciplinnämnden har som skäl angett bl.a. att det genom hovrättens lagakraftvunna dom är styrkt att PL i telefonsamtal med SG – som han var offentlig försvarare för i ett pågående mål – uppmanat denne att komma till den plats där han befann sig och där utöva våld mot ungdomar som fanns i närheten. SG och ytterligare en person har kommit till platsen och där misshandlat några ungdomar. SG har dömts för misshandel och PL för anstiftan av misshandel. Enligt disciplinnämnden har

PL, genom vad han sålunda dömts för, i sin verksamhet uppsåtligen gjort orätt. Varken vad han framfört rörande sina personliga problem eller vad som i övrigt har framkommit medför enligt disciplinnämnden att omständigheterna kan anses mildrande.

Målet i Högsta domstolen

3. Målet har avgjorts efter föredragning av handlingarna och muntligt förhör.

4. PL har anfört att det aktuella handlandet från hans sida inte skett inom ramen för hans advokatverksamhet och att det därför inte kan läggas till grund för uteslutning. Om handlandet skulle anses falla inom ramen för advokatverksamheten är omständigheterna enligt PL mildrande. Det har varit fråga om ett agerande som inte har varit planerat, som skett under kraftig berusning och som har varit en följd av en upplevd nödvärnssituation. Han har vidare framhållit att hans personliga förhållanden vid tiden för händelsen bör tillmätas betydelse i mildrande riktning. Han genomgick en uppslitande skilsmässa, missbrukade alkohol och var i behov av psykisk vård.

5. Disciplinnämnden har hänvisat till beslutet om uteslutning samt framhållit att reglerna om uteslutning är uppställda bl.a. i syfte att skydda klienten. PLs agerande har enligt nämnden stått i strid med detta syfte och med den lojalitetsplikt som en advokat har i förhållande till klienten.

Den rättsliga regleringen

6. Enligt 8 kap. 4 § första stycket rättegångsbalken ska en advokat i sin verksamhet redbart och nitiskt utföra de uppdrag som anförtrotts honom och iaktta god advokatsed. Av 6 § framgår att Advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd utövar tillsyn över advokater.

7. I 8 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken finns bestämmelser om disciplinära ingripanden när en advokat uppsåtligen gör orätt i verksamheten eller annars förfar oredligt. I sådana fall ska uteslutning som huvudregel ske. Om omständigheterna är mildrande, får advokaten i stället tilldelas en varning. I paragrafens andra stycke regleras de fall då en advokat annars åsidosätter sina plikter som advokat. Advokaten får då tilldelas en varning eller erinran eller, om omständigheterna är synnerligen försvårande, uteslutas ur samfundet. Om det finns särskilda skäl får en varning enligt tredje stycket förenas med en straffavgift om lägst 1 000 och högst 50 000 kr.

8. För att ett beslut om uteslutning ska kunna grundas på att en advokat uppsåtligen har gjort orätt krävs att advokatens handlande har skett i advokatverksamheten. Något motsvarande krav uppställs inte när det gäller fall av oredlighet. Även oredlighet som skett utanför verksamheten kan alltså ligga till grund för uteslutning. (Se NJA II 1943 s. 87.)

Närmare om kravet på att handlandet har skett i advokatverksamheten

9. Lagregleringen innehåller inte någon definition av vad som avses med advokatverksamhet. I förarbetena till bestämmelsen i 8 kap. 4 § rättegångsbalken uttalas att advokatens verksamhet inte är begränsad till rättegångars förande. Även i andra rättsliga angelägenheter, i vilka advokaten anlitas, bör han eller hon handla redbart och under ansvar. Vidare anges, i förarbetena till 7 § första stycket, att sådant förfarande som åsyftas där i allmänhet torde avse advokatens förhållande till huvudmannen. (Se NJA II 1943 s. 85 f.)

10. Förarbetena ger således inte mer besked än att advokatverksamheten inte är begränsad till frågor som har med rättegången att göra och att det är relationen till klienten som i regel står i centrum vid tillämpning av bestämmelsen om uteslutning i 8 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken.

11. När det gäller avgränsningen av vad som ska anses falla inom ramen för advokatverksamheten bör utgångspunkt tas i advokatens förhållande till klienten. Det är denna relation som utgör det centrala inslaget i all advokatverksamhet. Och i de vägledande reglerna om god advokatsed anges – under rubriken Advokatens roll och främsta skyldigheter – att en advokats främsta plikt är att visa trohet och lojalitet mot klienten. Advokaten ska enligt reglerna som en oberoende rådgivare företräda och tillvarata klientens intressen, inom ramen för gällande rätt och god advokatsed. Advokaten får inte låta sitt handlande påverkas av tanke på egna fördelar eller obehag eller av hänsyn till andra ovidkommande omständigheter.

12. Klientrelationens centrala betydelse och advokatens skyldigheter i denna relation gör att handlande i förhållande till klienten som kan påverka klientrelationen i många fall måste anses ske i advokatverksamheten.

Bedömningen i detta fall

13. Av hovrättens lagakraftvunna dom framgår att PL tog kontakt med SG och uppmanade honom att komma till platsen och utöva våld mot ungdomar som fanns där. PLs handlande innebar att han uppsåtligen gjorde orätt på det sätt som avses i 8 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken.

14. PL kontaktade SG i en pågående klientrelation och uppmanade honom att begå brott. Kontakten innebar dessutom att PL bad SG att utföra en tjänst åt honom. Agerandet stod helt i strid med klientens intressen och kunde allvarligt påverka klientrelationen. Handlandet har därmed skett i PLs verksamhet som advokat i den mening som avses i 8 kap. 7 § första stycket rättegångsbalken.

15. Det nu anförda innebär att förutsättningarna för att besluta om uteslutning är uppfyllda. Det har varit fråga om ett mycket allvarligt åsidosättande från PLs sida och några förmildrande omständigheter i

anslutning till händelsen finns inte. Det som har kommit fram om hans personliga förhållanden kan inte göra att omständigheterna sammantaget är mildrande. Disciplinnämndens beslut om uteslutning ska därför stå fast.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Göran Lambertz, Agneta Bäcklund, Anders Eka (referent), Stefan Johansson och Mari Heidenborg
Föredragande justitiesekreterare: Riikka Liljenfeldt